

SIA "RP21"

Reģ. Nr. 40203307364

Juridiskā adrese: K.Valdemāra iela 41A-4,

Rīga, LV-1010

un

SIA "RP22"

Reģ. Nr.40203353749

Juridiskā adrese: K.Valdemāra iela 41A-42,

Rīga, LV-1010

un

SIA "RESS21"

Reģ. Nr. 40203366743

Juridiskā adrese: K. Valdemāra iela 43A-3

Rīga, LV-1010

un

Zvērinātu advokātu biroja "Magnusson"

Vecākais jurists

Māris Smilga

p.k. 081087-10810

maris.smilga@gmail.com

Sabiedrisko pakalpojumu

Regulēšanas komisijai

Ūnijas ielā 45,

Rīgā, LV-1039

EM Valsts sekretāram

Edmundam Valantim

PRIEKŠLIKUMI UN KOMENTĀRI PAR GROZĪJUMIEM

sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2022.gada 14. aprīļa lēmumā Nr.1/5

"Sistēmas pieslēguma noteikumi elektroenerģijas ražotājiem.

Rīgā, 2022.gada 9.novembrī

SIA "RP21", SIA "RP22" un SIA "RESS21" (turpmāk tekstā **Iesniedzēji**) ir saņēmuši Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2022.gada 31.oktobra *Konsultāciju dokumentu par grozījumiem sistēmas pieslēguma noteikumos elektroenerģijas ražotājiem* (turpmāk **Konsultāciju dokuments**). Konsultāciju dokumentā norādīts termiņš priekšlikumu un komentāru iesniegšanai par paredzētajiem grozījumiem *Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2022.gada 14. aprīļa lēmumā Nr.1/5 "Sistēmas pieslēguma noteikumi elektroenerģijas ražotājiem"* (turpmāk **Noteikumi** un attiecīgi **Grozījumi**) līdz 2022.gada 14.novembrim.

Iesniedzēju ieskatā, Grozījumi noteikumos elektroenerģijas ražotājiem, to piedāvātajā redakcijā ir sasteigti, nepārdomāti un to pašreizējā redakcijā nav apstiprināmi, sekojošu apsvērumu dēļ.

Šajā dokumentā Iesniedzēji norādīs uz problēmām un absurdu, ko rada Grozījumi to piedāvātajā redakcijā, kā arī piedāvās savu risinājumu Dokumentā konstatētās problēmas -

nepamatotu jaudas rezervēšanu un risinājumu kā rīkoties tālāk, lai piesaistītu investīcijas atjaunojamās enerģijas attīstībai Latvijā.

1. Komentāri

Iesniedzēji attīsta 14 saules parku projektus visā Latvijā, no kuriem 3 projekti Ādažos¹, Carnikavā un Rēzeknē, ar kopējo jaudu ~12 MW jau ir izveidoti un ir nodošanas stadijā. Šo projektu attīstīšanai jau iztērēti vairāk kā 7 miljoni eiro. 2 projekti ir saskaņoti un ir iesniegti dokumenti AS Sadales tīkls līguma parakstīšanai, kopējā jauda 8,8 MW. Pārējie projekti ir projektēšanas stadijā. šie projekti, kas ir projektēšanas un pieslēguma līguma noslēgšanas stadijā, Grozījumu pašreizējā redakcijā, ir pakļauti pienākumam maksāt maksājumu par sistēmas jaudas rezervēšanu un iesniedzējiem ir dot pāris mēnešu laiks “atrast” vairākus miljonus euro vai ciest miljonus euro mērāmus zaudējumus. **Šāda situācija tiesiskā valstī nav pielaujama jau izvērtējot Grozījumu atbilstību labas pārvaldības un tiesiskās palāvības principiem.**

Konsultāciju dokumenta 3. lpp norādīts normatīvā akta projekta izstrādes nepieciešamības pamatojums, kur norādīts, ka maksājums paredzēts “*lai novērstu situācijas, ka potenciālie elektroenerģijas ražotāji, pamatojoties uz sistēmas operatoru izsniegtajā pieslēguma ierīkošanas tehniskajām prasībām, ilgstoši rezervē tīkla jaudas, neveicot darbības faktiska pieslēguma (turpmāk **Problēma**), Savukārt maksu par sistēmas jaudas rezervēšanu paredzētajā apmērā noteikta lai [...]veicināta tādu jaunu atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas jaudu ieviešana, kuru attīstības plānošana sasniegusi noteiktu briedumu un gatavību reālai īstenošanai.*”

Iesniedzējiem un personām uz kurām grozījumi tieši attieksies nav zināms un Dokumentā nav norādīts cik no pieejamām jaudām ir rezervētas projektiem, kuros, kā apgalvots, netiek veiktas darbības faktiska pieslēguma izbūvei, nav skaidrs kāda mēraukla izmantota, lai secinātu, ka projekts sasniedzis vēlamo “*noteiktu briedumu un gatavību*” stāvokli un tam būtu rezervējama jauda.

Neskatoties uz trūkumiem Grozījumu pamatojumā, iesniedzēji piekrīt, ka Problēmas risks tiešām pastāv un samērīga, pārdomāta mehānisma, kas motivētu: a) ātrāk pabeigt projektus; b) neuzsākt riskantus projektus un c) atteikties no rezervētajām jaudām secinot, ka projektu attīstīt neizdosies vai pastāv nesamērīgi riski un sabalansētu d) ražotāju un sistēmas operatora riskus un valstiskās intereses.

Iesniedzēji uzskata, ka izvēlētais risinājums nerisina Problēmu un neveicina augstākminēto mērķu sasniegšanu. Plānotais maksājums, piedāvātajā Grozījumu redakcijā, veicams pirms tehnisko prasību saņemšanas, līdz ar to, šajā procesa stadijā nemaz nevar būt runa par to, ka projekts būtu sasniedzis “*noteiktu briedumu un gatavību*”, faktiski šajā stadijā projekts būtu raksturojams kā iecere. Grozījumi ilgtermiņā nemotivē ražotāju atteikties no rezervētajām jaudām, ja projekta/ieceres attīstība “iestrēgusi”, jo atteikšanās neizbēgami nozīmē iemaksātā depozīta zaudēšanu. Lielu naudas līdzekļu iesaldēšana uz vairākiem gadiem sadārdzina projekta izmaksas, elektrības pašizmaksu un gala cenu patērētājam, kas savukārt padara šo elektrību mazāk konkurēt spējīgu.

¹ Skat. Ādažu novadā top vērēnīgs saules panelu parks. Skat: <https://www.adazi.lv/adazu-novada-top-verienigs-saules-panelu-parks/> (aplūkots 08.11.2022)

Īstermiņā Grozījumi apturēs lielu daļu jau uzsāktus projektus, to realizētājiem nespējot nesamērīgi īsā termiņā piesaistīt augsta riska investīcijas, kā arī radīs milzīgus zaudējumus uzņēmējiem pēkšņu nesamērīgu un neplānotu izmaksu dēļ. Ilgtermiņā plānotais risinājums nodarīs milzīgu kaitējumu nozarei un nostādīs Latviju neizdevīgā pozīcijā investīciju piesaistei nozarei, jo sevišķi mazākos, vietējā kapitāla, projektos. **Iesniedzēji pievienojas viedoklim, ka plānotās normatīvu izmaiņas, to pašreizējā redakcijā, ir nokdauns zaļās enerģijas projektiem Latvijā². Ne visiem no šī nokdauna izdosies piecelties un negaidīti, ka šāds trieciens nāk tieši no institūcijām, kurām būtu jāatbalsta nozares attīstība.**

Grozījumi paredz nesamērīgus izdevumus ražotājam un pienākumu ražotājam uzņemt pilnu risku par apstākļiem, kurus tas nevar kontrolēt. Šāda situācija nav pieļaujama

Jebkura projekta/ieceres realizācijas gaitā pastāv būtiski, no ražotāja neatkarīgi, riski, kas var liegt projekta realizāciju. No ražotāja neatkarīgu risku pastāvēšana nozīmē, ka maksājums par jaudas rezervēšanu ir loterijas biļetei pielīdzināms maksājums. Turpmākos punktos Iesniedzēji centīsies norādīt uz praksē esošām problēmām, kas norāda, ka **maksājums ir pārlieku augsts un risks šī maksājuma zaudēšanai ir pārlieku liels (arī noteiktu briedumu un gatavību sasniegušiem projektiem)**, lai to, piemērotu Grozījumos piedāvātajā apmērā un kārtībā.

- 1.1 Tā Iesniedzēju saules enerģijas parka projekts Ventspils novadā, īpašumos Rutki un Aivas ar kopējo jaudu 19,6 MW. Tā skaņošana noris jau vairāk kā gadu, jebkura dokumenta pieprasīšana un saņemšana aizņem vairākus mēnešus un garākie termiņi saistīti tieši ar dokumentu saņemšanu, kuru saskaņošanā vai izveidē ir iesaistītas valsts vai pašvaldību institūcijas. Zemju īpašniekiem, kuru īpašumus šķērso inženiertīkli, to ierīkošanai kompensācijās samaksāti vairāki desmiti tūkstoši euro, tāpat tikušas apmaksātas topogrāfijas un komunikāciju izbūves. Šobrīd projekta izdošanās ir atkarīga tikai no neatkarīgu institūciju saskaņojumiem, kurus šīs institūcijas var arī neizsniegt. Tehnisko prasību saņemšanas brīdī šo saskaņojumu saņemšanu nav iespējams paredzēt. Piedāvātais risinājums paredz pienākumu iemaksāt vēl gandrīz miljonu EUR, lai tikai paaugstinātu "loterijas likmi". Iesniedzēji apliecina, ka nebūtu uzņēmušies realizēt projektu Latvijā, kur jāuzņemas šādi riski un uz vairākiem gadiem jāiesaldē līdzekļi.
- 1.2 Būvvaldes dažādi traktē paneļu izvietojumu lauksaimniecības zemēs. Tiek piemērotas norma par vidi degradējošu objektu, kas ievērojami paildzina procedūru un rada papildus riskus attiecībā uz spēju saņemt nepieciešamos apliecinājumus un saskaņojumus.
- 1.3 Daugavpilī objektā "Selgas" (jauda 2,4 MW) Valsts vides dienests pieprasījis atzinumus no ornitologiem, dendrologiem un ainavu specialistiem. Šie saskaņojumi var netikt saņemti un šo saskaņojumu saņemšana ilgst mēnešiem.
- 1.4 Lai arī likums atļauj šādu rīcību, Sadales tīkls un Augstsprieguma tīkli saules parku inženiertīklu trases izvietojumu savās aizsargjoslās ir pakļāvis subjektīviem komisijas lēmumiem, kuri lielā daļā ir negatīvi un sekojoši, padara projektu realizāciju atkarīgu no saskaņojumu saņemšanas no šķērsojamo zemju īpašniekiem. Jau tagad šie saskaņojumi ietver, bieži nepamatotas, kompensācijas īpašniekiem desmitu tūkstošu apmērā, tomēr,

² Evecon: plānotās normatīvu izmaiņas ir mērķēts nokdauns zaļās enerģijas projektiem Latvijā. Skat. <https://www.tvnet.lv/7642730/evecon-planotas-normativu-izmainas-ir-merkets-nokdauns-zalas-enerģijas-projektiem-latvija> (aplūkots 08.11.2022)

ieviešot nesamērīgu maksājumu un īpašniekiem apzinoties ražotāja riskus, pieprasītie maksājumi pieaugs līdz absurdam.

- 1.5 Projektu saskaņošanā un realizācijā, būtisku kavējumu rada tieši valsts institūciju un sistēmas operatora lēnā darbība, kur var tikt “pazaudēti” mēneši. Tādēļ nav samērīgi rezervācijas maksu noteikt tik lielā apmērā, jo ražotājam ir jāmaksā par kavējumu, kas nereti ir tieši pusē, kurai par labu ir noteikts maksājums.
- 1.6 Pastāv būtiski korupcijas riski atbildīgo institūciju darbiniekiem apzinoties, ka jebkurš negatīvs lēmums, papildus dokumentu pieprasīšana vai vilcināšanās ar lēmuma pieņemšanu var radīt vairāku miljonu zaudējumus ražotājam. Šis risks attiecas uz jebkuru personu, kuras saskaņojums vai piekrišana nepieciešama projekta realizācijas gaitā.
- 1.7 No ražotāja neatkarīgu risku pastāvēšana nozīmē, ka maksājums par jaudas rezervēšanu ir ļoti augsta riska investīcija, kuras piesaistei banku līdzekļi nebūs pieejami vai to likmes būs nesamērīgi augstas. Jo īpaši Eiropas Centrālajai bankai turpinot kāpināt EURIBOR likmes.
- 1.8 Grozījumos termiņā, kas dots personām, kas jau saņēmušas tehniskās prasības, nav iespējams piesaistīt finansējumu miljonos euro, jo jau šāda finansējuma praktiska saņemšana saistīta ar nodrošinājumu nostiprināšanu un atbilstības NILLTFN likuma prasību izvērtēšanai, kas var aizņemt ilgāku laiku.

2. Priekšlikumi

2.1 Gadījumā, ja Grozījumi netiek konceptuāli mainīti, bet pieļaujami tikai labojumi esošās koncepcijas ietvaros, Iesniedzēji lūdz izvērtēt iespēju iekļaut sekojošus labojumus:

- a) **Paredzēt būtiski ilgāku termiņu (vismaz seši mēneši) rēķina apmaksai, ražotājiem, kas saņēmusi tehniskās prasības, bet nav noslēguši pieslēguma līgumu.** Kā jau augstāk norādīts, paredzētajā termiņā piesaistīt papildus finansējumu un nodrošināt tiesisku tā saņemšanu ir tuvu neiespējami.
- b) **Maksu piesaistīt pieslēguma maksai nevis apakšstaciju izbūves vai rekonstrukcijas izmaksām.** Sadalot esošās jaudas un izsniedzot tehniskās prasības nav paredzēts veidotas jaunas apakšstacijas un palielināt jaudas vai kā citādi stiprināt esošos tīklus, līdz ar to nav jebkāda pamata piesaistīt maksājumu šīm izmaksām. Savukārt ar pieslēguma maksu ražotājs rēķinās un šī maksa ražotājam ir jāspēj nomaksāt, saprātīgā termiņā. Arī Elektroenerģijas tirgus likums, tā formulējumā norāda nepieciešamību rezervācijas maksu saistīt tieši ar pieslēguma izmaksām.
- c) **Paredzēt, ka, ja sistēmas operatora pietādītā rēķina apmaksas termiņā tiek noslēgts pieslēguma līgums, rēķina apmaksā nav veicama.** Šobrīd var rasties situācija, ka ražotājam gan jāmaksā pieslēguma maksa, gan rezervācijas maksājums;
- d) **C) punktā minēto maksu sadalīt termiņos, paredzot maksājumu par katru mēnesi kurā jauda ir rezervēta. Tādējādi motivējot ražotājus pašiem atteikties no rezervētajām jaudām, ja projektu nevar realizēt saprātīgā termiņā.** Tā, piemēram, pieslēguma maksu sadalot uz atlikušajiem rezervācijas mēnešiem un paredzot attiecīgas maksājuma daļas samaksu katru mēnesi.

- e) **Paredzēt izņēmumus no pienākuma maksāt maksājumu, ražotājiem kur projekti sasnieguši “noteiktu briedumu un gatavību” definējot skaidrus kritērijus.** Piemēram, personām, kas iesnieguši dokumentus līguma noslēgšanai.
- f) **Paredzēt ražotājiem iespēju “pārcelt” noteikumus, nemainot stacijas izvietojumu, tādējādi atvieglojot finansējuma piesaisti projektu realizācijai.**

Iesniedzēju ieskatā piedāvātais mehānisms, pat ieviešot priekšlikumus, piedāvā vienu risinājumu dažādām situācijām, kā rezultātā tas nenodrošina ne vienas, ne otras samērīgu regulējumu un pušu tiesību ievērošanu. Iesniedzēji piedāvā alternatīvu risinājumu Problēmas risināšanā un sabalansētai nozares attīstībai nākotnē:

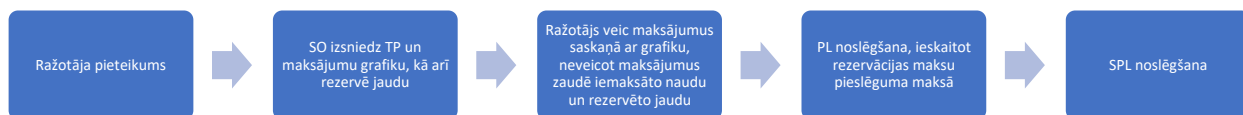
Iesniedzēju ieskatā būtu ieviešami divi dažādi maksājuma mehānismi a) esošā jaudas rezervācijas maksa un b) nākotnes jaudas rezervācijas maksa, tā:

2.2 Esošās jaudas rezervācijas maksa

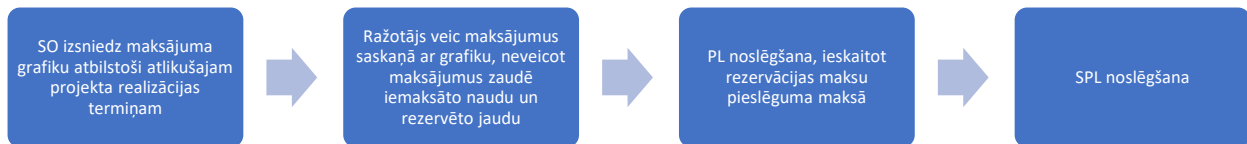
Esošās jaudas rezervācijas ietvaros nav pamatoti piesaistīt maksu apakšstaciju izbūvei/rekonstrukcijai jaudas palielināšanai, jo šie darbi netiek veikti. Esošās jaudas rezervācijas ietvaros rezervācijas maksai būtu jābūt tādai, kas nevis nodrošina neesošus izdevumus sistēmas operatoram, bet gan motivē ražotāju pabeigt projektu maksimāli ātri vai arī atteikties no projekta, ja tā realizācijas gaitā ražotājs nonāk strupceļā. Šādi maksimāli tiek sasniegts mērķis pēc iespējas ātrāk panākt jaunu ražotāju iesaistīšanos elektroenerģijas tirgū, kā arī nodrošināts, ka, valsts nepārdomātas rīcības dēļ, netiek izbeigti jau uzsākti veiksmīgi projekti un pret valsti netiek celtas virkne prasību par zaudējumu atlīdzināšanu.

Kā jau augstāk norādīts, Iesniedzēju ieskatā, maksājums būtu piesaistāms pieslēguma maksai, kas jau tiek noteikta izsniedzot tehniskās prasības un tas būtu sadalāms mēneša maksājumos, atbilstoši noteiktajam projekta realizācijas termiņam – katru mēnesi iemaksājot proporcionālu kopējā maksājuma daļu. Pielaižot maksājuma termiņa nokavējumu tiktu zaudēta iemaksātā maksa, savukārt veiksmīga projekta gadījumā tā tiek ieskaitīta pieslēguma maksā. Šādi, pat projekta vidū, ražotājs būtu motivēts atteikties no rezervētās jaudas tādējādi samazinot savus zaudējumus. Tāpat maksājums būtu saistīts ar reālām un pamatotām izmaksām ar kurām ražotājam ir pienākums rēķināties saņemot tehniskās prasības

Attiecībā uz projektiem, kur jau izsniegtas tehniskās prasības, grafiks būtu veidojams pirmo maksājumu nosakot, ņemot vērā atlikušo laiku projekta realizācijai.

1. attēls. Esošās jaudas rezervācijas maksas piemērošanas kārtība pieteikumiem, kas iesniegti pēc Grozījumu spēkā stāšanās. TP- tehniskās prasības; PL – pieslēguma līgums; SO - sistēmas operators; SPL – sistēmas pakalpojuma līgums

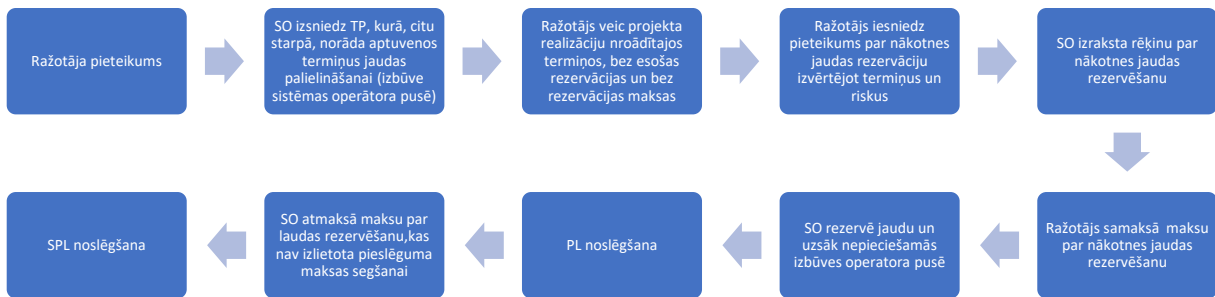

2.attēls. Esošās jaudas rezervācijas maksas piemērošanas kārtība pieteikumiem, kas iesniegti pirms Grozījumu spēkā stāšanās. TP- tehniskās prasības; PL – pieslēguma līgums; SO - sistēmas operators; SPL – sistēmas pakalpojuma līgums

2.3. Nākotnes jaudas rezervācijas maksa

Nākotnes jaudas rezervācijas maksa paredzēta par pieteikumu, ja sistēmā nav jaudas rezerves projekta realizācijai un nepieciešams stiprināt un attīstīt tīklu. Šī iemesla dēļ nākotnes jaudas rezervācijas maksa piesaistāma riskiem, kas rodas sistēmas operatoram nodrošinot šo jaudu un veicot transformatoru izbūvi un stiprinot tīklu, tomēr, šādā gadījumā arī ražotājam jādod iespēja pārvaldīt savus riskus un ļaut projektam sasniegt noteiktu brieduma un gatavības stāvokli pirms uzlikt par pienākumu iemaksāt miljonus. Maksa par nākotnes sistēmas jaudu būtu nosakāma atbilstoši pašreiz piedāvātajam regulējumam, par pamatu ņemot vidējās transformatoru izbūves vai rekonstrukcijas izmaksas.

Rezervācijas maksa būtu maksājama, kā faktisku sistēmas operatora veiktu darbu nodrošinājums un brīdī kad tās izbūves uzsākšanu vēlas ražotājs. Nav pamata iekasēt rezervācijas maksu par neesošu jaudu jau TP izsniegšanas brīdī. Izsniedzot TP operators norāda aptuvenos termiņus jaudas palielināšanai. Šādā gadījumā pats Ražotājs var objektīvi izvērtēt kurā brīdī tam ir skaidrs, ka nepastāv šķēršļi projekta realizācijai un paziņot par gatavību rezervēt nākotnes jaudu, rēķinoties ar termiņiem šīs jaudas nodrošināšanai, savukārt saņemot nodrošinājumu sistēmas operators var droši veikt investīcijas tīkla stiprināšanā.

3.attēls. Nākotnes jaudas rezervācijas maksas piemērošanas kārtība. TP- tehniskās prasības; PL – pieslēguma līgums; SO - sistēmas operators; SPL – sistēmas pakalpojuma līgums

**SIA “RP21”
Valdes loceklis**

Renārs Liepiņš

**SIA “RP22”
Valdes loceklis**

Renārs Liepiņš

**SIA “RESS21”
Valdes loceklis**

Renārs Liepiņš

Māris Smilga

Šis dokuments parakstīts ar doršu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.